

návrhu a další vedení poručerstva příslušnému soudu. Lze ještě podotknouti, že okresní soud ve Vizovicích ani dle §u 109 a) j. n. a dle nařízení ministerstva spravedlnosti ze dne 11. srpna 1914, čís. 209 ř. zák. nemohl se státi příslušným. Soud stálého bydliště poručencova může podle oněch předpisů zakročiti při prominutí let teprve, nezakročil-li jiný soud poručenský, nebo když nelze v čas opatřiti rozhodnutí soudu poručenského a není u dovolaného soudu proti povolení patrně závad. Tomu tak nebylo, protože okresní soud na Vsetíně již zakročil a mohlo beze všeho jeho rozhodnutí včas býti opatřeno. Ovšem by i v případě opačném musil okresní soud ve Vizovicích dle §u 3 citovaného nařízení k obstarávání dalších poručenských záležitostí spisy poručenskému soudu postoupiti. Konečně rovněž neprávem dovolává se rekursní soud ustanovení §u 42 j. n., míně, že nelze stěžovati si do usnesení nesporného soudce, i kdyby nebyl příslušným, stalo-li se usnesení o prominutí let právoplatným. Jak již bylo doličeno, nestalo se usnesení o prominutí let právoplatným, ale také se ustanovení §u 42 nehodí na případ sporný. Jedná jen o případech, kde jde o věc odňatou tuzemskému soudnictví nebo řádným soudům a pak o případě, zahájena-li u soudce nesporného věc, jež předmětem nesporného soudnictví není, a stanoví závaznost právoplatného výroku o příslušnosti. O takový případ tu nešlo, nebylo tu formálního usnesení okresního soudu ve Vizovicích o jeho příslušnosti vůbec, protože okresní soud o své příslušnosti zvláště nerozhodoval a nejde o věc z pořadu nesporného vyloučenou. Ježto tedy usnesení okresního soudu ve Vizovicích o prominutí let nenabylo moci práva a jest zmatečno, není tu také závazného rozhodnutí o příslušnosti a v každém období řízení nutno příslušnosti dbáti, je dovolací soud povinen vyhověti dovolacímu rekursu, zrušiti zmatečné usnesení prvního soudu a změnit usnesení rekursního soudu, jak se stalo.

Čís. 5777.

Pojišťovací smlouva.

V případě §u 32 (3) poj. zák. jest pojistníku, nemůže-li dokázati, že závaznost neporušil ani úmyslně ani hrubě nedbale, v každém případě bez jakéhokoliv obmezení zůstaveno, by namítl a prokázal, že porušení závaznosti bylo bezvýznamné, a takto zbavil průpadní doložku účinnosti.

(Rozh. ze dne 18. února 1926, Rv II 786/25.)

Žalobce byl pojištěn u žalované pojišťovny proti následkům zákonné ručební povinnosti, které by ho postihly při provozu živnosti řeznické a uzenářské. Rozsudkem trestního soudu byl žalobce uznán vinným, že neopatrnou jízdou způsobil úraz K-ovi. V civilním sporu bylo pak uznáno právem, že nárok K-ův proti žalobci na náhradu škody jest důvodem po právu. Ježto žalovaná pojišťovna odepírala žalobci placení náhrady, opírajíc se zejména o ustanovení §u 15 všeob. poj. podmínek, dle něhož zaniká náhradní nárok proti pojišťovateli: »byly-li v oznámení škody, neb pozdějších sděleních pojistníkových činěny úmyslně nesprávné údaje«

a tvrdíc, že žalobce svou vinu na úrazu zapíral — domáhal se žalobce na žalované pojišťovně zjištění, že žalobcem vůči žalované uplatňovaný nárok, by žalovaná žalobce odškodnila v rozsahu určeném pojistnou smlouvou z důvodu úrazu způsobeného žalobcem K-ovi, jest po právu. P r o c e s n í s o u d p r v é s t o l i c e uznal podle žaloby. D ů v o d y: Žalobce nepozbyl svých nároků na odškodnění ve smyslu §u 15 pojišťovacích podmínek, poněvadž toto smluvní ustanovení platí jen s omezením §u 32 pojišť. řádu, které již nabylo platnosti. Dle tohoto §u jest vyloučeno dovolání se průpadních doložek: a) Nestíhá-li pojistníka co do porušení závaznosti ani úmysl, ani hrubá nedbalost n e b b) nemělo-li porušení závaznosti vlivu ani na zjištění neb objem závazku pojistitelova. Nemůže se tedy pojistitel odvolati na průpadní doložku, tedy v souzeném případě na ustanovení §u 15 podmínek, nastala-li jen jedna z obou nahoře uvedených podmínek. Třebas že podmínka pod a) uvedená v tomto případě nenastala, poněvadž žalobce jednal úmyslně, nicméně však má soud za to, že nastala zde podmínka pod b) uvedená, že totiž jednání žalobcovo nemělo vlivu ani na zjištění pojistné příhody, ani na zjištění neb objem závazku pojistitelova. Žalobce byl přes to, že svou vinu také v trestním řízení stále zapíral, a že se pokoušel prokázati své alibi, právoplatně odsouzen, a proto nemělo ani to, co žalobce udal zástupci žalované společnosti, žádného vlivu, ani na zjištění pojistné příhody, ani na zjištění závazku žalované, který by byl stejně, a tím spíše ještě vznikl, kdyby žalobce ihned dle pravdy byl svou vinu přiznal. Ostatně jest soud také toho názoru, že povinnost žalobcova oproti žalované společnosti k udání pravdy nemohla sahati tak daleko, by jí doznal svou vinu, třebas i s vystavením se nebezpečí trestního odsouzení, odporovalo by to dobrým mravům, aby pojistník oproti pojistiteli měl v té příčině dalekosáhlejší povinnost, než jakou má obviněný před trestním soudem. Žalobce dle svého vlastního přiznání u trestního soudu pokoušel se přiměti svého zaměstnance Jana W-a k tomu, aby vinu na úrazu K-ovu na sebe vzal, avšak ani to nemělo vlivu ani na zjištění pojistné příhody, ani na zjištění, neb objem závazku pojistitelova, poněvadž pro žalovanou společnost bylo dle dobrozdání znalce zcela lhostejno, byl-li pachatelem žalobce, neb kterýkoliv jeho zřízenec, v obojím případě byla by žalovaná práva z náhrady škody. O d v o l a c í s o u d napadený rozsudek potvrdil. D ů v o d y: Vývody odvolání, pokud se uplatňovaného odvolacího důvodu nesprávného právního posouzení sporného případu dotýče, vrcholí v tom, že se vytýká napadenému rozsudku, že má mylně za to, že ustanovení §u 32 (3) poj. ř. vyžaduje k účinnosti průpadní doložky, by obě tam uvedené podmínky vedle sebe nastaly, že přehlíží, že zákon ukládá břímě důkazní pojištěnému a že břímě to nesprávně pak ukládá odvolatelce, že pojem »zjištění pojistného případu« nesprávně a neúplně vykládá a že nesprávně zastává názor, že žalobce za stavu věci k udání pravdy nebyl povinen. V prvním směru vytýká odvolatelka zcela neodůvodněně napadenému rozsudku, že ustanovení §u 32 (3) poj. ř. nesprávně vykládá a že žádá k účinnosti průpadní doložky, by obě podmínky vedle sebe nastaly. Rozsudek výslovně uvádí, že stačí, když nastala jen jedna

z nich a zaujímá stanovisko, že nastala ona první podmínka (nesprávně se ovšem uvádí, že nenastala), totiž že žalobce jednal úmyslně. První soud dospívá pak k závěru, že i když podmínka ta nastala, že průpadní doložka účinnosti přece nenabyla, poněvadž jednání žalobcovo nemělo vlivu ani na zjištění pojistné příhody, ani na zjištění neb objem závazku pojišťovny. Odvolací soud tento právní názor prvního soudu sdílí, neboť, i když se musí přiznati, že znění ustanovení §u 32 (3) poj. ř. není příliš šťastně voleno a že slůvko »nebo« přivádí pochybnost v tom směru, může-li se pojišťovna s úspěchem na průpadní doložku již odvolati, jednal-li pojištěnec obmyslně, bez ohledu na druhou podmínku, nelze zase přehlédnouti, že znění připouští i výklad, že toto právo pojišťovny má býti vyloučeno a nárok pojištěnce proti pojišťovně zachráněn, prokáže-li se, že jednání pojištěnce, i když bylo obmyslným, bylo irrelevantním, že nemělo vlivu ani na zjištění pojistné příhody, ani na zjištění neb objem závazku pojistitelova. Z vysvětlivek vydaných ministerstvem spravedlnosti k ustanovení §u 32 poj. ř. vysvítá, že porušení povinnosti, které má pro pojištěnce míti v zápětí ztrátu nároku, musí býti zaviněno, že dle všeobecné zásady §u 1298 obč. zák. musí pojištěnec dokázati, že ho zavinění na porušení smluvní povinnosti nestihá a že pojišťovna má jen dokázati objektivní porušení smluvních povinností. Z toho se dá tedy dovoditi, že zákonodárce zmíněným ustanovením mínil nárok pojištěnce vůči pojišťovně chrániti a mu ho přiznati, podaří-li se mu důkaz tam uvedený, i když by jinak co do porušení smluvní povinnosti ho stíhal úmysl, nebo hrubá nedbalost. Jest sice pravda, že v projednávaném případě žalobce onoho důkazu neprovedl, žalovaná však dokazovala, že protismluvní jednání žalovaného mělo vliv na zjištění pojistné příhody na zjištění neb objem závazku jejího. Tento důkaz se jí však nezdařil, jak první soud správně dovodil. Poukazuje se tu k těm skutečnostem, že žalobce zapřel, že jest pachatelem, že s poškozeným o náhradě vícekrát jednal a že chtěl nastrčiti W-a za pachatele a že tedy podvodně jednal, že by pojišťovně nebyly vzešly útraty s obhájcem, kdyby byl žalobce hned přiznal, že jest pachatelem a že by pojišťovna byla docílila narovnání v rozsahu pojišťovací sumy, kdyby žalobce byl hned přiznal, že úraz zavinil. Tu však třeba uvážiti, že žalobce v trestním řízení jako obviněný slyšený měl na tom zájem, vinu popřítí, by se trestu vyhnul, aby nepřišel o zachovalost, že nastrčení osoby W-ovy, poněvadž se neuskutečnilo, nemělo žádného vlivu ani na zjištění závazku pojišťovny ani na zjištění jeho objemu. Žalovaná nemusela žalobci obhájce zříditi a zřídila-li ho, činila tak jenom ve vlastním zájmu, aby od sebe odvrátila povinnost k vyplacení pojišťovací sumy. Že by bylo došlo mezi žalovanou a poškozeným K-em k vyrovnání ohledně odškodného ve výši sumy pojišťovací, jest skutečně ničím neodůvodněná domněnka. Není tedy nijak prokázáno, že by protismluvní jednání žalobcovo, i když se za to má, že bylo úmyslné, mělo vliv na zjištění pojistné příhody, neb na zjištění neb objem závazku pojišťovny a nenastala důsledkem toho účinnost průpadní doložky a bylo proto právem žalobě vyhověno.

N e j v y š š í s o u d nevyhověl dovolání.

D ů v o d y:

Dovolání uplatňující jen dovolací důvod nesprávného právního posouzení věci ve smyslu §u 503 čís. 4 c. ř. s., není opodstatněno. S hlediska tohoto dovolacího důvodu vytýká dovolání, že nesprávným jest výklad, jež odvolací soud dává ustanovení §u 32 čís. 3 poj. zák. ze dne 23. prosince 1917, čís. 501 ř. zák., a míní, že v případě §u 32 čís. 3 poj. zák., totiž, že průpadná úmluva dojednána byla pro případ porušení závaznosti, která splněna býti měla p o dostavení se pojistné příhody, jest námitka a důkaz nedostávající se příčinné souvislosti na dobro vyloučena, jelikož takovým porušením závaznosti smlouvou převzaté působí se již samo sebou na zjištění pojistné příhody, pokud se týče objem pojistitelova závazku. Než tento právní názor nemá v zákoně opory a jest v přímém rozporu s ním. Zákon rozlišuje v §u 32 průpadné úmluvy učiněné pro případ závaznosti, kterou jest plnění p ř e d dostavením se příhody pojistné (odstavec č. 1 a 2), a průpadné úmluvy učiněné pro případ závaznosti, kterou jest splnění p o dostavení se této příhody (odstavec čís. 3), a stanoví pro případ poslednější zde v úvahu přicházející, že pojistitel nemůže se dovolávat průpadné úmluvy, neťží-li pojistníka co do porušení závaznosti ani úmysl ani hrubá nedbalost n e b o, nemělo-li porušení závaznosti vlivu ani na zjištění pojistné příhody ani na zjištění neb objem pojistitelova závazku. Jest tedy pojistníku, nemůže-li dokázati, že závaznost neporušil ani úmyslně ani hrubě nedbale, podle §u 32 odst. 3 poj. zákona n a k a ž d ý p ř í p a d zůstaveno, by namítl a prokázal, že porušení závaznosti v uvedených příčinách bylo bezvýznamné, a takto zbavil průpadní úmluvu účinnosti. Zákon toto právo pojistníku dává bez veškerého omezení, a může-li tedy pojistník prokázati buď nezaviněnost nebo bezvýznamnost porušení závaznosti smlouvou převzaté, padá tím účinnost průpadní úmluvy a nemůže se jí tudíž pojistitel dovolávat. Na tomto právním stanovisku stál nejvyšší soud v případě, kde šlo o opožděné oznámení (sb. n. s. čís. 3387), a nevidí příčiny, proč by jej v tomto případě opouštěl, když zákon mezi povinností oznamovací a povinností přezvěstní nerozlišuje. Poukazuje-li dovolání k dějinám zákona a k tomu, že úřední vysvětlivky ministerstva spravedlnosti, jichž se dovolává odvolací soud, byly vydány k císařskému nařízení ze dne 22. listopadu 1915 (pojišťovací řád) čís. 343 ř. zák., stačí podotknouti, že znění §u 32 poj. řádu přes námitky, které při redakci byly učiněny, vydáním pojišťovacího zákona ze dne 23. prosince 1917, čís. 501 ř. zák. žádné podstatné změny nedoznalo, z čeho jedině lze souditi, že navržené změny nebyly uznány za podstatny a potřebny. Ostatně by na tom nezáleželo, kdyby odvolací soud oněch vysvětlivek se byl dovolával neprávem, pakli jen správným jest právní názor, k němuž dospěl. Ani poukaz na vysvětlivky Dra Alberta Ehrenzweiga k zákonu ze dne 23. prosince 1917, čís. 501 ř. zák. o pojišťovací smlouvě, Vídeň 1918, pokud se týče na německého právníka Gierkeho (Versicherungslexikon 1924) nemůže dovolání býti na prospěch, nehledíc k tomu, že tito autoři názor dovolání v jeho všeobecnosti nezastávají, neboť Dr. Albert Ehrenzweig v poznámce 20 k §u 32

čís. 3 poj. zák. mluví jen o u d á n í, které pojistník vůči pojistiteli za vyšetření škody činí, a právník Gierke pozastavuje se v citovaném místě jen nad tím, že to (totiž důkaz bezvýznamnosti) má platiti při v š e c h povinnostech. Než podle toho, co shora uvedeno, nelze souhlasiti ani s těmito názory, protože zákon zní zcela všeobecně a právo odvodného důkazu dává pojistníku bezvýjimečně a bez veškerého omezení, tedy i v případech, kde šlo o nepravdivá udání za vyšetření škody, nemaje za vyloučeno, že mohou nastati případy, kde taková nepravdivá udání, byť i se stala úmyslně nebo z hrubé nedbalosti, mohou býti v příčině, o kterou jde, naprosto irelevantní. Zákon, tak jak jest a jak se odpoutal od svých tvůrců, nepřipouští výkladu jiného, a neměnila by na věci ničeho ani okolnost, kdyby šlo o hrubou redakční chybu, jak tvrdí dovolání, neboť i v tomto případě slušelo by zákona jinak zřejmého a jasného užívati, pokud platnosti své zbaven není, pokud se týče redakční chyba zákonnou cestou nebyla odstraněna. Že se však o redakční chybu nejedná a že při nové úpravě zákona dosavadní znění §u 32 čís. 3 úmyslně nebylo změněno, plyne z toho, co nahoře bylo uvedeno. Právem proto obírali se nižší soudové otázkou, zda porušení závaznosti k pravdě (§ 9 a 10 odst. 3 všeob. podm.) mělo v tomto případě vliv na zjištění pojistné příhody nebo na zjištění neb objem pojistitelova závazku. Poukazuje-li dovolání k tomu, že za tohoto výkladu zákona v případě, že podvod nebyl odhalen, pojistitel by musil platiti na nesprávném základě, poněvadž skutečného stavu věci nezná, a že, pakli by podvod byl odhalen, pojistník by obdržel právě tolik jako pojistník poctivý, zapomíná na pojistníku zákonem uloženou důkazní povinnost, ale také přehlíží, že v tomto případě nejde o podvod, alespoň ne o podvod zamýšlený na pojistiteli, nýbrž o to, že žalobce neznal se k trestnému činu, jímž byl pak vinným uznán, a že na popud Hanuše S-a nastrčiti chtěl jako pachatele svého zaměstnance Jana W-a, tedy o počiny, jimiž podle podstaty věci nebylo zamýšleno poškození pojistitele. Ostatně převěstná povinnost pojistníka není neobmezena a nesahá dále, než lze spravedlivě její splnění od pojistníka očekávati. Dovolací soud schvaluje i závěr nižších soudů, že okolnost, že žalobce neudal pravdu v tom, že úraz přivodil, neměla vlivu na zjištění pojistné příhody ani na zjištění neb objem závazku pojistitelova, odkazuje ve směru tom na dotyčné důvody rozsudků nižších soudů, a souhlasí s nimi i v tom, že tohoto vlivu neměla ani další okolnost, že žalobce jako pachatele chtěl nastrčiti osobu třetí, když sama žalovaná udala, že spornou pojistkou podle jejího znění a podle úmyslu stran měla býti pojištěna jakákoliv škoda způsobená k o n ě m ž a l o b c o v ý m, takže kdyby úmysl žalobcův nastrčiti jako vinníka zřízence Jana W-a, se byl zdařil, byla by žalovaná i v tomto případě práva z náhrady škody, jenže neklade, jak to činí odvolací soud, váhu na okolnost, že nastrčení osoby Jana W-a se neuskutečnilo, jelikož okolnost tato v ů b e c b y l a b e z v ý z n a m n a, když, jak uvedeno, žalovaná podle smlouvy stejně ručila, ať již úraz přivodil žalobce neb snad osoba jiná, pakli jen přivoděn byl koněm žalobcovým.